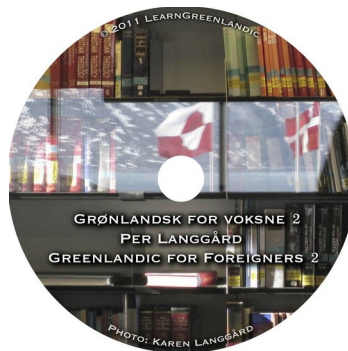

Kapitel 5

Dagens nyheder og mål

Lær at stille nogle få spørgsmål med modus interrogativ (herefter Int) eller spørgemåde, som den også kaldes. Når du er igennem dagens øvelser vil du beherske mere end 1000 ord.

Du vil sikkert hurtigt bemærke, at øvelserne i dag ikke introducerer ret meget nyt, men sikkert også at det kommer til at kræve en del af dig at håndtere de få tilhæng, du nu skal kunne forholde dig til. Men tag det roligt! Jeg ved af personlig erfaring at det ikke er en umulig opgave

Leg med nok et tilhæng til nominer, du faktisk allerede har mødt:

N-U at være N

Leg med et vigtigt tilhæng, der sættes på verber :

Vb-NNGIT at ikke V

De første spørgende endelser

V+Int+2Sg = {vit}¹ (interrogativ 2. person ental = *Du verbum?*)

V+Int+2Sg+3SgO = {viuk} (interrogativ 2. person ental med objekt i 3. person ental = *Du verbum ham/hende/den/det?*)

Lidt overordnet om modus-morfemerne:

Grønlandsk har ikke på samme måde som dansk og engelsk en masse småord som fordi, at, hvis, når etc. (de såkaldte konjunktioner). I stedet er der en obligatorisk del af verbet, som kaldes modusmorfemet, der fortæller os hvilken funktion verbet har.

Du har hidtil kun set to af dem, nemlig indikativ i hhv. intransitiv og transitiv

- {+vu} (som alternerer med {+pu} efter konsonanter) er intransitiv indikativ som i *tikip{+vunga} → tikippunga* (jeg ankommer)
- {+va} (som alternerer med {+pa} efter konsonanter) er transitiv indikativ som i *naapip{+vara} → naapippara* (jeg mødte ham/hende/den/det)

I dag får du det nye modusmorfem {+vi} (alternerende med {+pi} efter konsonant) er interrogativ modus i 2. person både intransitivt og transitivt

En specialitet:

Vb-NNGIT opfører sig specielt i modus indikativ, idet både modusmorfemet {+vu} og {+va} erstattes af {-la}. Fx

jeg er dårlig (ajor {+vunga}) = *ajorpunga*

jeg er ikke dårlig/ jeg er god (ajor -NNGIT {-lana}) = *ajunngilanga*

1 Husk at /v/ bliver /p/ efter konsonant. *suli+{vit} → sulivit/arbejdede du?*, men *aallar+{vit} → aallarpit/rejste du?*

Ligesom i de foregående kapitler vil du

- i. gå videre med at træne den vigtigste af alle de kompetencer, du ikke kommer udenom, hvis du vil tilegne dig grønlandsk, nemlig dels at forstå kendt stof trods alle de små ændringer, som ordene hele tiden undergår, og din evne til at sætte kendte gloser, tilhæng og endelser sammen til større helheder under inddragelse af de regler, der gælder for ord- og sætningsbygningen.
- ii. forstå ordene, når de indgår i sætninger
- iii. selv danne de første sætninger

Leksikalt materiale, du skal kunne for at håndtere dagens øvelser ud over den viden, du har fra lektionerne 1-5

Verber

ajor-	at være dårlig
pikkorip-	at være dygtig
qujaannar-	at takke nej
taku-	at se OBJEKT
utoqqatser-	at undskylde

Adverbier

aap	ja
aqaguagu	i overmorgen
ippassaq	i går
naamik	nej

Hvad du skal vide om lydændringer mv. (fonologi)

Ny viden:

- Enhver vokal bliver til et /a/, når vokalen følger et /a/. Så pizza-U+vuq (det er pizza) udtales og skrives *pizzaavoq*
- Der findes et par overflødige retskrivningsregler, der kan være lidt forvirrende. En af dem kræver, at *uvi, *uve og *uva (men ikke uvu og uvo!) staves uden /v/, altså ui, ue og ua. Derfor er taku{+vara} (jeg så ham/hende/den/det) fejlstavet, hvis man skriver *takuvvara, men velformet som *takuara*. Der er tale om en ren retstavningsregel. *takuvvara og takuara udtales helt ens.
- GUSUP adskiller sig fra alle andre tilhæng med G... idet /g/ bliver /r/ efter vokal. taku + GUSUP + jeg_ham/hende/den/det bliver altså IKKE *takugusuppara, men *takorusuppara* (jeg ønsker at se ham/hende/den/det) og suli + GUSUP + jeg på samme måde IKKE *suligusuppunga men *sulerusuppunga* (jeg ønsker at arbejde). Bemærk at dette er helt unikt for GUSUP så pas på ikke at tage den viden med til andre tilhæng på G..
- {vu} bliver oftest reduceret til {a} efter -SSA. suli -SSA {+vunga} (arbejde fremtid jeg) bliver IKKE forventet *sulissavunga men *sulissaanga*. Læg mærke til, at dette fænomen KUN optræder når SSA følges af {vu}, så naapip -SSA {+vara} (møde fremtid jeg_ham/hende) hedder *naapissavara* som forventet. Faktisk optræder undtagelsen kun i omkr. 4% af alle steder, hvor SSA optræder i løbende tekst så pas på ikke at overdrive den. Hvis du er

i tvivl er det bedre at bruge undtagelsen ved SSA for lidt end for meget. *sulissavunga vil måske få nogen til at trække på smilebåndet, men trods alt være fuldt forståelig medens *naapissaara i stedet for *naapissavara* sandsynligvis er uforståelig